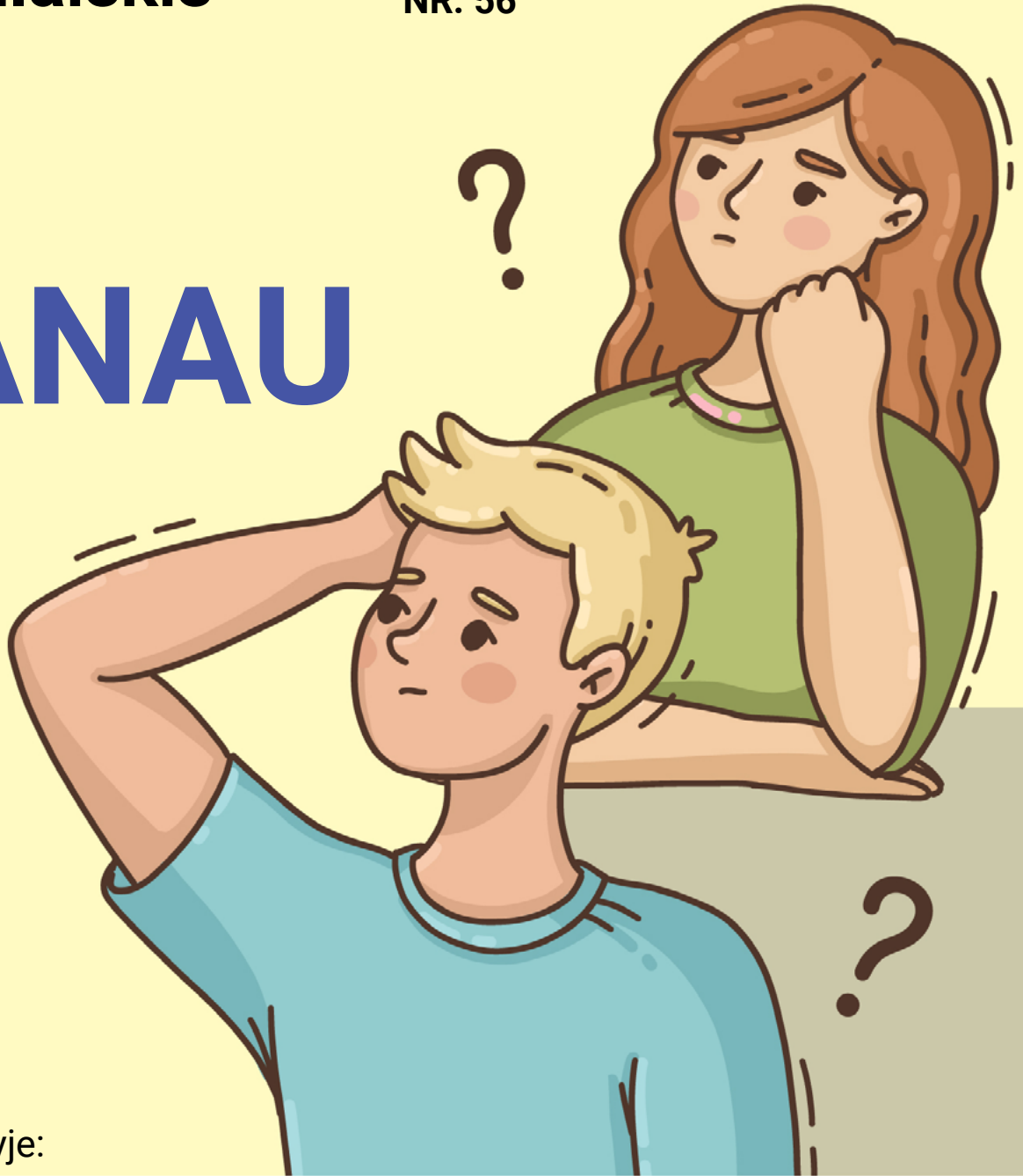

AŠ MANAU

Šiame numeryje:

Ekstremalūs klimato reiškiniai Istorinė Lietuvos diplomatės sėkmė

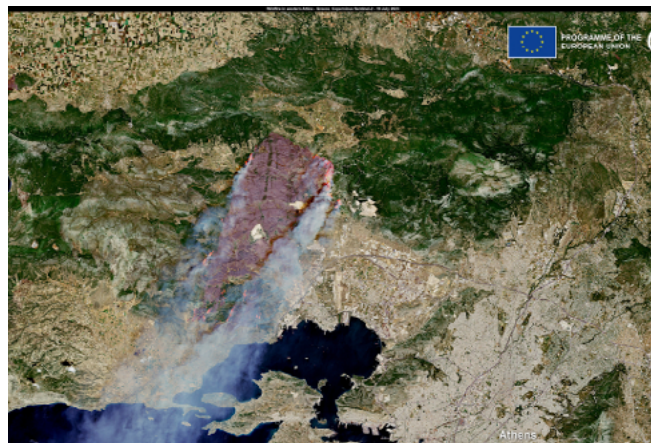
Naujienlaiškio partneriai:

Alžyras kovoja su miškų gaisrais, per kuriuos žuvo 34 žmonės

www.15min.lt/ / @ Copernicus Sentinel data

Po daugybės miško gaisrų Graikijos vyriausybė planuoja sugriežtinti bausmes už padegimus

www.lrt.lt/ / @ Copernicus Sentinel data

Liepsnojančioje Tenerifėje gyvenanti lietuvė: nors pietuose žmonės jau grįžta namo, šiaurėje gaisrų suvaldyti nepavyksta

www.lrt.lt/ / @AP nuotrauka

Dramatiška padėtis Kanados miškuose: dėl klimato gaisrai intensyvesni, pagalbos krepiamasi ir į ES

www.lrt.lt/ / @ Copernicus Sentinel data

Lietuvė iš gaisrų nuniokotų Havajų: išivaizduokite, trečią valandą nakties pabundi – viskas pleška aplink namą

www.lrt.lt/ / @AP nuotrauka

Ekstremalūs klimato reiškiniai

Rugpjūčio duomenimis, tiek gaisrų skaičius, tiek ES išdegęs plotas 2023 metais jau viršija vidurkį. Laukinių gaisrų pavojus išsiplėtė į teritorijas, kurios anksčiau nebuvo veikiamos, ir persikėlė už Viduržemio jūros regiono ribų. Dėl to visoje Europoje patiriami didžiuliai visuomenės, aplinkos, klimato ir ekonominiai nuostoliai.

ES civilinės saugos mechanizmas koordinuoja visos Europos pagalbą ir užtikrina, kad visos ES valstybės narės ir mechanizme dalyvaujančios valstybės laiku gautų informaciją krizių ir ekstremalių situacijų metu. Jį suaktyvinus bet kuriai pasaulio šaliai, mechanizmas užtikrina greitą išteklių ir personalo panaudojimą, pritaikytą kiekvienos ekstremalios situacijos poreikiams.

Copernicus ekstremalių situacijų valdymo tarnyba pagal poreikį reguliariai rengia palydovinius žemėlapius, kad padėtų nacionalinėms valdžios institucijoms reaguoti į gaisrus. Tais pačiais metais „Copernicus“ parengė 328 žemės gaisrų nukentėjusių vietovių žemėlapius visame pasaulyje.

Mechanizmo veikimo pagrindas yra Europos Komisijos reagavimo į nelaimes koordinavimo centras. Centras stebi gaisrų riziką ir ekstremalias situacijas visoje Europoje, remiamas nacionalinių ir Europos stebėjimo tarnybų, tokių kaip Europos miškų gaisrų informacinė sistema.

Kai nacionaliniai reagavimo ištekliai yra viršyti dėl gaisro intensyvumo, šalys gali aktyvuoti ES civilinės saugos mechanizmą. Jie gali prašyti koordinuoto, greito ir veiksmingo tarptautinio atsako. Kilus tokio masto gaisrams, valstybės narės ir mechanizme dalyvaujančios valstybės nuolat solidarizuojasi siūsdamos pagalbą gaisro gesinimo lėktuvais, sraigtasparniais, gaisro gesinimo įranga ir komandomis.

Rugpjūčio 22 d. dėl miškų gaisrų ES civilinės saugos mechanizmas buvo aktyvuotas 7 kartus:

ČILĖ vasario 5 d.	KANADA birželio 8 d.	GRAIKIJA liepos 8 ir rugpjūčio 20 d.	TUNISAS liepos 24 d.	ITALIJA liepos 25 d.	KIPRAS rugpjūčio 6 d.
-----------------------------	--------------------------------	---	--------------------------------	--------------------------------	---------------------------------

Reaguodama į tai, ES dislokavo 20 gaisrų gesinimo lėktuvų ir daugiau nei 660 ugniagesių, kad kovotų su gaisrais nukentėjusiose šalyse.

Europos miškų gaisrų informacinė sistema ir Pasaulinė miškų gaisrų informacinė sistema prognozuoja pavojingas oro sąlygas iki 10 dienų į priekį ir beveik realiuoju laiku pateikia informaciją apie aktyvius gaisrus ir išdegusias vietas. Šios sistemos analizuoja kiekvieno miško gaisro sunkumą ir riziką vietos gyventojams ir aplinkai. Tai leidžia priimti pagrįstus sprendimus dėl „rescEU“ gaisrų gesinimo pajėgumų dislokavimo.

Europos ir pasaulinės sausros observatorijos teikia informaciją apie galimas ir vykstančias sausras, įskaitant meteorologinius rodiklius, dirvožemio drėgmės anomalijas, augalijos įtampą ir mažus upių srautus.

**Libijos mieste po potvynio
žuvusiųjų skaičius išaugo iki
11,3 tūkst., ieškoma dar 10 tūkst.
žmonių**

www.lrt.lt / @AP nuotrauka

**Žuvusiųjų nuo potvynių
Brazilijoje padaugėjo iki 64**

www.15min.lt / @Scanpix nuotrauka

**Graikijoje, Turkijoje ir Bulgarijoje
kilus potvyniams žuvo mažiausiai
vienuolika žmonių**

m.kauno.diena.lt / @Scanpix nuotrauka

**Graikijoje įstrigo šimtai turistų:
tokios audros dar nebuvo regėję**

www.delfi.lt / @ELTA nuotrauka

**Perspėja ne tik dėl kelionių į Italiją:
siaubingi potvyniai nusiaubė ir
kitas Europos valstybes**

www.15min.lt / @Vida Press nuotrauka

Slovėnija po vandeniu

www.bernardinai.lt / @ EPA-EFE nuotrauka

Kaip reaguoja Europos Sąjunga?

ES sukūrė mechanizmus ir politiką, kaip reaguoti į potvynius ir kitas stichines nelaimes.

ES naudoja Europos informavimo apie potvynius sistemą (EFAS), kuri iš anksto įspėja apie galimus potvynius visoje Europoje.

Veikia jau minėtas **ES Civilinės saugos mechanizmas**, kuris leidžia dalyvaujančioms valstybėms prašyti pagalbos iš kitų valstybių įvykus nelaimei, įskaitant potvynius.

Teikia finansinę paramą: ES solidarumo fondas teikia finansinę pagalbą valstybėms narėms, nukentėjusioms nuo didelių stichinių nelaimių, įskaitant potvynius.

ES priėmė įvairias **direktyvas ir politikos kryptis**, kuriomis siekiama pagerinti potvynių rizikos valdymą ir prevenciją.

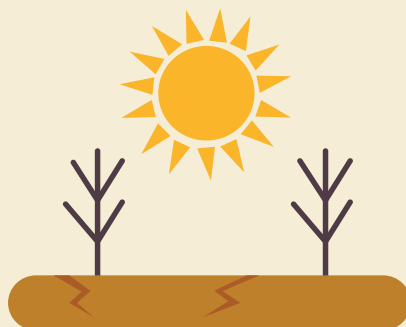
ES ir jos valstybės narės **solidarizuojasi su nukentėjusiais regionais teikdamos finansinę ir techninę paramą.**

ES bendradarbiauja su kaimyninėmis šalimis ir tarptautinėmis organizacijomis potvynių rizikos valdymo srityje.

Skatina **pasirengimą nelaimėms ir reagavimą į juos koordinavimą tiek nacionaliniu, tiek regioniniu lygmenimis.**

Remia su potvynių rizikos valdymu susijusias **mokslinių tyrimų ir dalijimosi duomenimis iniciatyvas.**

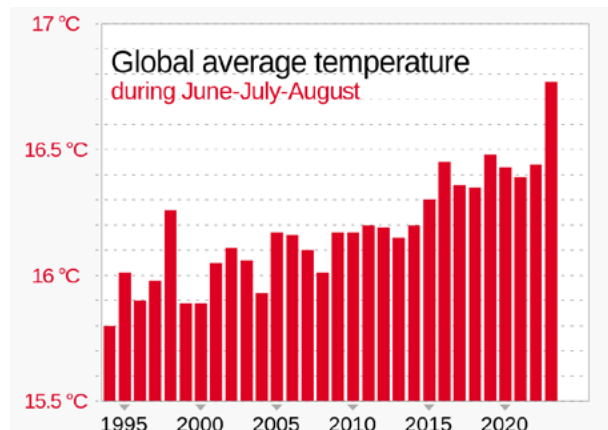
ES daug dėmesio skiria **prisisitaikymui prie klimato kaitos**, pripažindama, kad dėl klimato kaitos potvyniai gali suintensyvėti ir padažnėti.

Apskaičiuota, kad klimatui atšilus daugiau nei 1,5 laipsnio, kils masinių mirčių pavojus

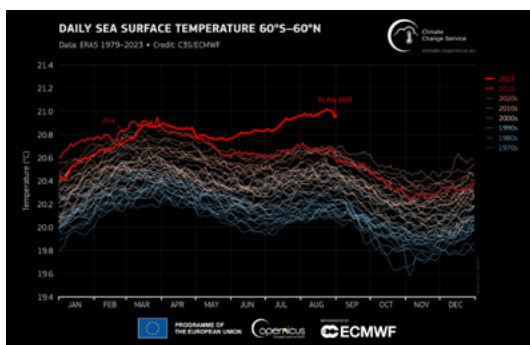
www.lrt.lt / @AP nuotrauka

Vidutinė žemės temperatūra kyla

en.wikipedia.org / @Copernicus Climate Change Service

Pasiekta aukščiausia kada nors fiksuota vandenynų temperatūra: Baltijos jūra – tarp greičiausiai šylančių pasaulyje

www.delfi.lt / @ Copernicus Climate Change Service

Sekmadienio* kaitra Lietuvoje pagerino net 68 metus išsilaikiusį karščio rekordą

*Rugpjūčio 20 d.

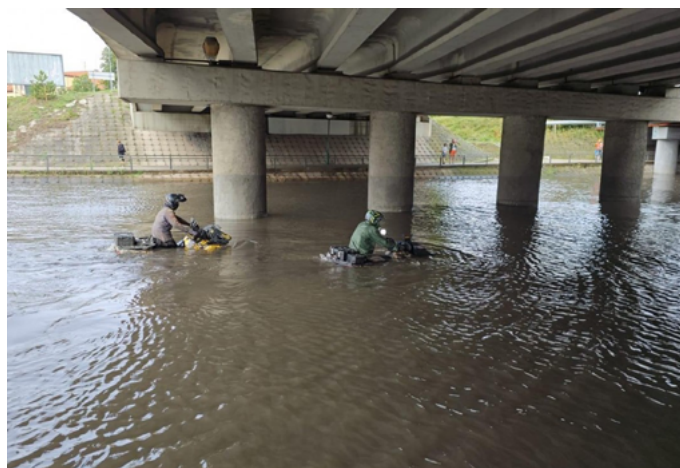
www.lrt.lt / @LHMT nuotrauka

Smarki audra Lietuvoje rugpjūčio 6-7 dienomis

www.facebook.com / @Orų entuziastai grupės nuotraukos

Skubus perspėjimas: gyventojams jau siunčiamos žinutės dėl audros, bus pavojinga

www.delfi.lt / @skaitytojo nuotrauka

Dr. Justinas Kilpys
VU Geomokslų instituto tyrėjas

Pastaruoju metu įvykus stichiniam arba katastrofiniam orų reiškiniui dažnai keliamas klausimas kiek šis ekstremalus reiškinys yra nulemtas klimato kaitos, o kiek tai natūralus gamtinis procesas. Ar galite paaiškinti kaip nustatomos sąsajos tarp klimato kaitos ir konkrečių įvykusių ekstremalių reiškinių?

Į šį klausimą padeda atsakyti orų atribucijos metodika. Ji remiasi klimato modeliavimo rezultatais, kai tie patys klimato modeliai paleidžiami laikantis dviejų skirtingų prielaidų: 1) kad nėra jokios žmonių sukeltos atmosferos taršos (CO₂ kiekis atitinka priešindustrinės revoliucijos sąlygas); ir 2) į modelį įtraukiama realiai išmatuota šiltnamio efektą su-

keliančių dujų koncentracija skirtingais metais per pastaruosius 100–150 metų. Palyginus dviejų šių skirtingų scenarijų modeliavimo rezultatus galima nustatyti kaip žmogaus sukelta klimato kaita pakeitė ekstremalių orų reiškinių tikimybę. Ekstremalių orų reiškinių tikimybės yra apskaičiuojamos remiantis faktiniais istoriniais meteorologiniais ir hidrologiniais stebėjimais ir išreiškiama per jų pasikartojimą per 10, 20, 100 ar daugiau metų. Jeigu atlikus modeliavimą, pagal anksčiau minėtus du skirtingus scenarijus, gaunama, kad pirmu atveju ekstremalaus reiškinio tikimybė buvo 1 kartą per 100 metų, o antru atveju 1 kartą per 25 metus, tuomet laikoma, kad klimato kaita 4 kartus padidino ekstremalaus įvykio tikimybę konkrečioje vietovėje.

Ekstremalių reiškinių prognozavimo ir perspėjimo sistemos yra labai svarbios norint išvengti žmonių gyvybių praradimo ir siekiant sumažinti žalos riziką turtui ir infrastruktūrai. Kokios kuriamos ir naudojamos inovatyviausios technologijos, siekiant sumažinti riziką, susijusią su ekstremaliomis oro sąlygomis?

Perspėjimo ir ekstremalių situacijų valdymo sistemos visame pasaulyje susideda iš panašių dalių: prognozių, perspėjimo (gali būti sirenos, gali būti pranešimai mobiliuose telefonuose), evakuacijos ir padarinių valdymo. Pažangios prognozavimo ir perspėjimo sistemos yra svarbios, bet dažnai realų nelaimės mastą lemia žmonių reakcija į perspėjimus bei institucijų pasirengimas reaguoti į ekstremalią situaciją. Netgi ir turint pačias geriausias perspėjimo sistemas, nebus išvengta žmonių aukų, jeigu žmonės nereaguos į pranešimus arba, jeigu ekstremalių situacijų valdymas yra prastai organizuotas. Sudėtingiausia situacija yra besivystančiose šalyse ir šalyse, kur vyksta kariniai konfliktai ar socialiniai neramumai. Dažnai ten tinkamai nefunkcionuoja nė viena sistemos dalis: trūksta tikslių prognozių, perspėjimai pasiekia tik dalį gyventojų arba išvis is jų nepasiekia, o institucijos nėra pasiruošusios tvarkytis su rizikomis ir nelaimės padariniais. Jungtinių Tautų organizacija (JT) teigia, kad tik 50 % visų pasaulio šalių turi funkcionuojančią perspėjimų sistemą. Todėl 2022 m. JT paskelbė iniciatyvą, kad

iki 2027 m. būtų sukurta pasaulinė universali perspėjimo sistema, kuri galėtų perspėti žmones apie gresiančius pavojus nepriklausomai nuo šalies ir jos išsivystymo lygio. Už perspėjimų prognozes būtų atsakinga Pasaulinė meteorologijos organizacija (WMO), o už perspėjimų siuntimą – Tarptautinė telekomunikacijų sąjunga (ITU).

Tarptautinis bendradarbiavimas ir duomenų dalinimasis gali padėti geriau reaguoti į ekstremalius reiškinius ir sumažinti jų poveikį. Ar ekstremalių reiškinių dažnis ir intensyvumas skatina šalis bendradarbiauti prevencijos tikslais, pvz. dalinant duomenimis?

Perspėjimai ir prognozės apie pavojingus orų reiškinius būtų neįmanomi be tarptautinio bendradarbiavimo ir duomenų dalinimosi. Norint sudaryti orų prognozę kelias dienas į priekį, būtina žinoti orų sąlygas kaimyninėse valstybėse, o norint sudaryti prognozę į priekį reikia žinoti, kokios orų sąlygos yra kitoje Žemės pusrutulio pusėje. Meteorologų bendruomenė duomenų dalinimosi svarbą suprato jau labai seniai, ir būtent dėl to prieš 150 metų (1873 m.) buvo įkurta Pasaulinė meteorologijos organizacija. Dalinimasis meteorologinių stebėjimų duomenimis tarp valstybių šiuo metu vyksta beveik realiu laiku ir tai leidžia greitai atnaujinti ir sudaryti tikslesnes orų prognozes. Savalaikės ir tikslios orų prognozės leidžia iš anksto pasiruošti ekstremaliems orų reiškiniams ir laiku išsiųsti perspėjimus gyventojams. Sudėtingiau yra su hidrologiniais duomenimis. Kai kuriose valstybėse laikoma, kad duomenys apie vandens išteklius (upių vandens lygį ir debitą, rezervuaruose sukauptą vandens kiekį) yra nacionalinės svarbos ir jais nenorima dalintis. Sausringuose regionuose vandens ištekliai ir jų valdymas dažnai yra politiškai jautrūs klausimai, keliantys įtampas tarp skirtingų visuomenės grupių ir kaimyninių šalių.

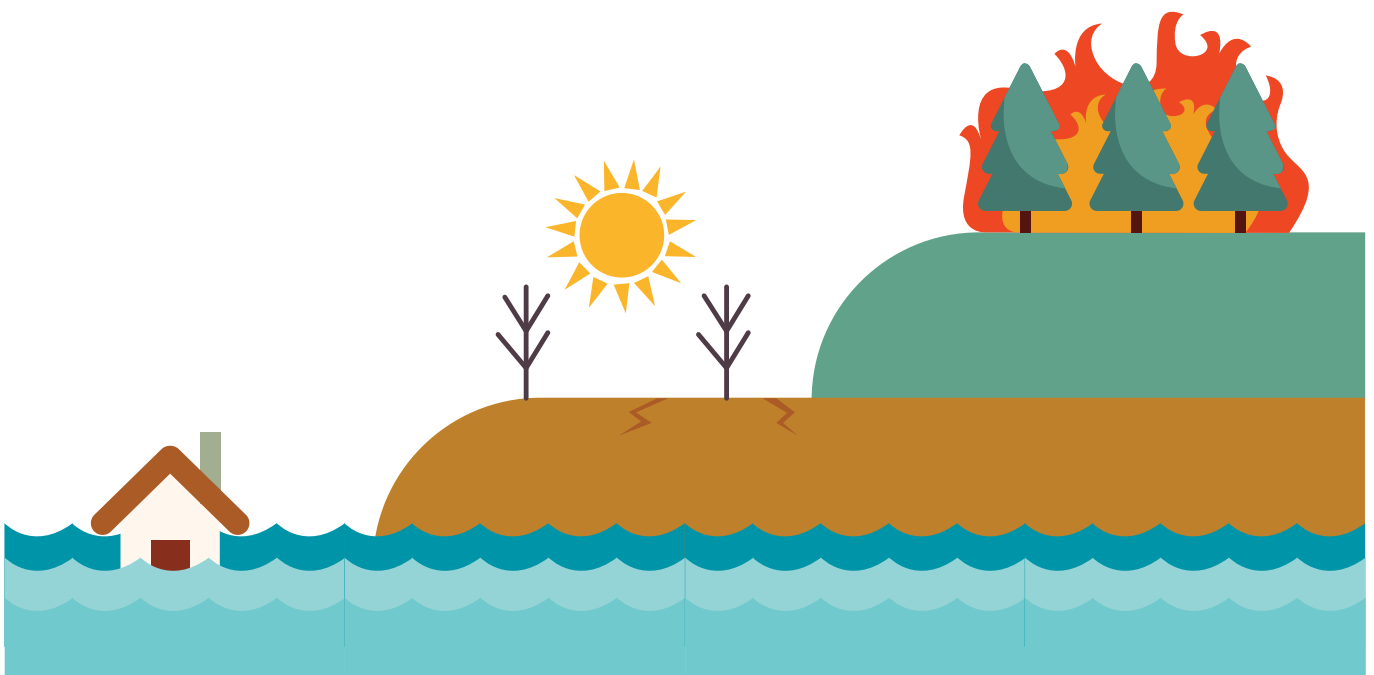
Kaip šalys bendradarbiauja, dalindamosi duomenimis? Ar juos gali gauti nepasiturinčios valstybės?

Šiuo metu valstybės informacija apie orų ir vandens stebėjimus dalinasi remdamosi Pasaulinės meteorologijos organizacijos (WMO) standartais ir bendradarbiavimo principais. Patys duomenys dažniausiai perduodami kas kelias valandas naudojantis arba telekomunikacijos tinklais (GSM tinklu) arba interneto debesų kompiuterija. Pasaulinė meteorologijos organizacijų šiuo metu pamažu pereina prie WIS 2.0 (WMO Information System) – sistemos, kuri paremta debesų kompiuterija ir kuri leidžia duomenis perduoti labai greitai ir dažnai. Ši sistema bus nemokamai prieinama visų pasaulio šalių hidrologijos ir meteorologijos tarnyboms bei institucijoms atsakingoms už civilinę saugą. Europos trumpų ir vidutinių prognozių centras (ECMWF) naudodamas šią sistemą taip pat pradėjo teikti tropinių ciklonų prognozes visam pasauliui. Be Pasaulinės meteorologijos organizacijos egzistuoja ir regioninės iniciatyvos, skirtos dalintis perspėjimais apie pavojingus reiškinius. Europoje veikia iniciatyva MeteoAlarm, kurioje kasdien pateikiami pavojingų reiškinių perspėjimai iš visų Europos šalių. Centrinėje Azijoje startavo iniciatyva, skirta dalintis duomenimis ir perspėjimais apie upių potvynius tarp 6 skirtingų šalių (Afganistano, Kazachstano, Kirgizijos, Tadžikistano, Turkmėnistano, Uzbekistano). Aplink Indijos vandenyną įsikūrusios šalys yra sukūrusios vieningą cunamių perspėjimo sistemą. Egzistuoja ir kitos regioninės iniciatyvos, kurių tikslas pateikti kuo tikslesnius perspėjimus apie pavojingus gamtos reiškinius.

Kokie šiuo metu ir ateityje regionai Europoje ar pasaulyje yra pažeidžiamiausi, o kokie saugiausi imant du dėmenis: geografinę padėtį ir klimato kaitos poveikį? Kokios šalys bus geriausiai tam pasirengusios? O kaip Lietuva?

Labiausiai ekstremaliems orų reiškiniams pažeidžiamos šalys yra centrinėje, rytų ir vakarų Afrikoje (Čadas, Centrinė Afrikos Respublika, Sudanas, Malis ir kt.), taip pat mažosios Ramiojo vandenynų salų valstybės (Kiribati, Tonga, Saliamono salos ir kt.). Jų pažeidžiamumas yra susijęs ne tik su įvairių pavojingų gamtos reiškinių gausa, bet ir su tuo, kad šios skurdžios valstybės neturi pakankamų finansinių ir institucinių pajėgumų tokioms nelaimėms pasiruošti ir susitvarkyti su jų padariniais. Ateityje, toliau keičiantis klimatui, vis didesnė grėsmė iškils tropinėse platumose, aplink pusiaują išsidėsčiusioms valstybėms. Mažosios salos gali būti užlietos, o dėl augančios temperatūros ir didėjančios drėgmės, kai kurie regionai gali tapti apskritai netinkami gyventi žmonėms. Ekstremaliai karštų dienų bei didelių potvynių skaičius sparčiai augs Indijoje, Pakistane, Bangladeše bei kitose pietryčių Azijos valstybėse. Ir nors daugelis klimato rodiklių sparčiau keičiasi šiaurinėse platumose, tropinėse klimato zonose gyvena daugiau žmonių ir stichinės nelaimės čia padaro daugiau žalos. Geriausiai klimato kaitos iššūkius atlaikys tos šalys, kurios turi daugiausiai finansinių ir institucinių pajėgumų prisitaikyti prie pokyčių ir reaguoti į stichines nelaimes. Tokių šalių daugiausia yra globalioje šiaurėje. Dėl tokio geografinio pažeidžiamumo pasiskirstymo kyla klimato teisingumo klausimas – ar šalys globaliuose pietuose, kurios labai nedaug prisidėjo prie atmosferos taršos, turėtų būti paliktos likimo valiai, ar šiaurinėse platumose esančios šalys turi padėti joms susitvarkyti su kylančiais pavojais? Lietuva papuola tarp mažai pažeidžiamų šiaurės šalių. Ir nors pas mus taip pat kyla jūros lygis, didėja karščio bangų, liūčių ir vasaros audrų pavojus, bet jų mastas yra gerokai mažesnis nei šalių, kur vyrauja musoninis ar tropinis klimatas. Lietuva turi egzistuojančią ir veikiančią ekstremalių reiškinių perspėjimo sistemą bei turi finansinių galimybių atsistatyti po nelaimės.

Lietuvos humanitarinė parama

2023 m. humanitarinei pagalbai Lietuva skyrė 430 tūkst. eurų (iš jų 330 tūkst. eurų skirta iš LR užsienio reikalų ministerijos strateginio veiklos plano priemonės „Stiprinti Lietuvos dalyvavimą Darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 metų įgyvendinimo veikloje valstybėse partnerėse“).

Humanitarinė pagalba iš Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos strateginio veiklos plano priemonės „Stiprinti Lietuvos dalyvavimą Darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 metų įgyvendinimo veikloje valstybėse partnerėse“ lėšų; eurai	330 000
Humanitarinė pagalba nuo žemės drebėjimo nukentėjusiai Turkijai	100 000
Jungtinių Tautų Jemeno humanitariniam fondui (YHF), humanitarinė pagalba Jemenui	50 000
Jungtinių Tautų Ukrainos humanitariniam fondui (UHF), humanitarinė pagalba Ukrainai	150 000
Jungtinių Tautų pagalbos ir darbų agentūrai Palestinos pabėgėliams Artimuosiuose Rytuose (UNRWA), humanitarinė pagalba Palestinos pabėgėliams	30 000
Humanitarinė pagalba iš LRV rezervo fondo lėšų; eurai	100 000
LRV rezervo fondas (2023-02-08 nutarimas Nr. 84); humanitarinė pagalba nuo žemės drebėjimo nukentėjusiai Turkijai	100 000
Iš viso:	430 000

Daugiau skaitykite: <https://ltaid.urm.lt/>

Lietuvos Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento (PAGD) pastangomis 2023 m. vasario 9–22 d. į Turkiją, skaudžiai nukentėjusią nuo galingų žemės drebėjimų, pirmą kartą atlikti tokio pobūdžio gelbėjimo darbų buvo išvykę 42 Lietuvos gelbėtojai: 3 kinologai iš Valstybės sienos apsaugos tarnybos, 34 ugniagesiai gelbėtojai iš Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio apskričių ir 5 Kauno greitosios medicinos pagalbos stoties medikai. Lietuvos Vyriausybė iš valstybės rezervo skyrė Turkijai 90 pastatomų palapinių, 50 elektrinių šildytuvų, 1000 patalynės komplektų, 1000 pagalvių ir 7700 pledų bei medicinos atsargų. Bendra skirtos paramos materialinė vertė siekia 528 tūkst. eurų.

Lietuvos Vyriausybė iš valstybės rezervo skyrė Turkijai 90 pastatomų palapinių, 50 elektrinių šildytuvų, 1000 patalynės komplektų, 1000 pagalvių ir 7700 pledų bei medicinos atsargų. Bendra skirtos paramos materialinė vertė siekia 528 tūkst. eurų.

Gelbėjimo darbai Turkijoje
Vidmanto Balkūno fotografija, 15min.lt

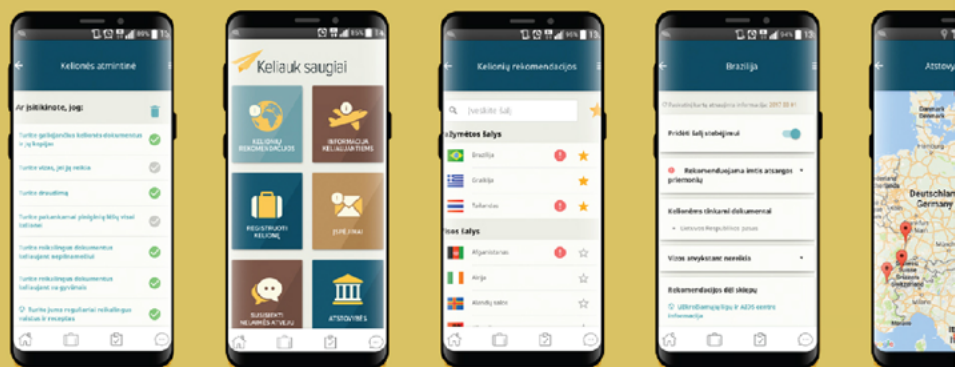
Atsisiųskite „Keliauk saugiai“ programėlę ir pasitikrinkite, ar apie kraštą, į kurį išsiruošėte, žinote viską!

Programėlėje rasite Lietuvos Užsienio Reikalų Ministerijos kelionių rekomendacijas ir atvykimo sąlygas visoms pasaulio valstybėms!

ATSISIŪSTI ČIA:

Programėlėje esanti interaktyvi kelionių atmintinė bei keliautojų kontrolinis sąrašas padės tinkamai pasiruošti kelionei: čia rasite reguliariai atnaujinamus kelionių patarimus net 224 paskirties vietoms.

Užduotys darbui su mokiniais:

- 1 Kaip klimato kaita susijusi su ekstremaliais klimato reiškiniais, jų dažniu ir intensyvumu?
- 2 Kokios yra stiprių audrų, potvynių, karščio bangų, sausrų ir miškų gaisrų pasekmės žmonėms bei visai ekosistemai?
- 3 Kaip piliečiai, vyriausybės ir organizacijos gali pasirengti ir taip sumažinti galimą žalą ar pavojų sveikatai, ar net gyvybei?
- 4 Aptarkite šių metų Lietuvoje patirtus ekstremalius klimato reiškinius, padiskutuokite, ar laiku ir kokiomis priemonėmis gaunami perspėjimai?
- 5 Kokios vietovės, regionai Europoje ir pasaulyje kenčia labiausiai, o kokie yra mažiau pažeidžiami ir kodėl?
- 6 Kokių minčių sukelia eksperto, Vilniaus universiteto tyrėjo Justino Kilpio teikiama informacija?
- 7 Ką manote apie ES veikiančius pagalbos mechanizmus? Ką naujo sužinojote apie Lietuvos ir ES pagalbą kitoms šalims?

Kaip tapti diplomatu?

Istorinė Lietuvos diplomatės sėkmė

@Ž. Gedvilos / BNS nuotr.

**Išpūdinga europinė karjera:
lietuvė diplomatė vadovaus
Europos Sąjungos misijai JAV!**

www.15min.lt

**EU taps Lithuanian diplomat
as US ambassador**

www.politico.eu

**Būsimoji ES ambasadorė JAV
Neliupšienė: atėjo laikas Lietuvos
diplomatams būti pastebėtiems**

www.lrt.lt

**Būsimoji ES ambasadorė JAV
Neliupšienė: „Be studentavimo –
nėra ir studijų.“**

www.tspmi.vu.lt

**Įtakingiausių valstybės
tarnautojų sąrašė – Jauniškis,
Grunskienė, Požėla**

9/10

Jovita Neliupšienė

Visų respondentų balsas **164**

f m in

32 Politikų balsas

35 Žiniasklaidos atstovų balsas

25 Verslininkų balsas

33 Visuomenininkų balsas

13 Popkultūros balsas

26 Valdininkų ir teisininkų balsas

<https://www.lrt.lt/@>

Jovitos Neliupšienės interviu naujienlaiškiui

Ar turėjote svajonę tapti diplomate ir pasiekti diplomatijos karjeros aukštumą?

Aš niekada neturėjau svajonės tapti diplomate – greičiau priešingai. Galvojau, kad darysiu beveik viską, bet neisiu į diplomatinę tarnybą. Bent 20-25 procentai mano bendrakursių Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institute norėjo tapti diplomatais ir jais tapo. Tačiau praėjo du-trys metai ir likimas mane vis tiek atvedė į diplomatinę tarnybą ir niekada to nesigailėjau.

Kokios Jūsų pačios asmeninės savybės kloja kelią sėkmei? Kaip būti pastebėti, girdimai?

Viena iš pagrindinių savybių, kuri tinkama bet kokiame darbe, tai – darbštumas. Kartais atrodo, kad nereikia turėti didelių talentų, nes įdėjus daug nuoširdžių pastangų, tikrai tai bus pastebėta šalia dirbančių kolegų, vadovų. Taip pat labai svarbu turėti kūrybiškumo, dalintis idėjomis, net jei jos atrodo jaunaatviškos, naivios. Pasidalinimas idėjomis su kolegomis vėliau gali išvirsti į produktyvų ir efektyvų dalyką. Trečioji svarbi savybė – gebėjimas derėtis. Kartais dvi-tris valandas gali trukti derybos dėl, atrodytų, smulkmenos: vienaskaitos ar daugiskaitos tekste. Tačiau tokia detalė turi didelę finansinę reikšmę. Jei pasiseka, supranti, kad šiek tiek prisidėjai prie savo valstybės sėkmės.

Ar mokotės tik iš savo patirties, ar semiatės išminties iš kitų asmenybių, kolegų? Kokios asmenybės Jums daro įspūdį? Buvote Dalios Grybauskaitės vyriausioji patarėja užsienio politikos klausimais. Kaip augino ši patirtis?

Man atrodo, kad mano darbas yra mokymasis čia ir dabar, angliškai – „learning by doing“. Sutikau labai daug asmenybių, iš kurių galima semtis patirties, mokytis. Beveik septynerius metus dirbau su Prezidente Dalia Grybauskaite. Tai viena didžiausių mano patirčių. Iš jos išmokau daug dalykų. Viena paprastų, bet svarbių pamokų, - kad diplomatui, kaip ir kiekvienam savam darbe, labai svarbu išmanyti turinį, kad galėtumei pasiųsti tvirtą, aiškią žinutę. Mes tai vadindavome anglišku terminu „Read your files“ – skaityk savo dosjė. Labai svarbu gyvenime, kaip ir mokykloje, pasidaryti namų darbus. Derybose tuomet gali nesuabejoti dėl savo valstybės pozicijos, atsakyti į klausimus. Iš Prezidentės galima išmokti tiesmukumo, kai yra kažkas labai svarbu tavo valstybei. Kartais reikia mokėti ir išdrįsti pasakyti tiesmukai. Ypač tarptautiniuose formatuose svarbu kam nors išdrįsti pasakyti, kad karalius nuogas, net jei po to kažkas tave pavadins vieno klausimo valstybės atstovu.

@I. Gelūno / BNS nuotr.

Kokiomis vertybėmis, principais vadovaujatės, kurių stengiatės niekada neišduoti? O gal esate lanksti?

Diplomato darbas yra rasti auksinį vidurį tarp vertybių ir lankstumo. Suprantama, 27 valstybių klube sutarimą rasti labai sunku. Yra daugybė klausimų, svarbių skirtingoms šalims. Pavyzdžiui dėl supaprastintos vizų tvarkos. Šiokio tokio lankstumo, randant kompromisą, reikia, neatsisakant paties tikslo. Europos Sąjungoje labai dažnai ambasadorių susitikime pasakoma, kad yra vienodai patenkintų ir vienodai nepatenkintų, tai reiškia, kad visi vienodai nelaimingi. Negali būti taip, kad vieni būtų labai laimingi, o kiti labai nelaimingi. Tenka ir palaukti. Jei tai yra nacionalinių grėsmių klausimas, reikia išlaikyti savo poziciją, nepaisant didžiulio spaudimo. Tą yra tekę ne kartą atlaikyti. Svarbiausia, kad ES tai vyksta kolegiškai.

Ar dažnai prisimenate diplomato priesaiką, duotą pradedant dirbti diplomate?

Diplomato priesaika yra įgyvendinama kasdien ypač jei dirbi Lietuvos pasiuntinybėje užsienyje, padedant piliečiams užsienyje, sekant ir analizuojant naujienas. Tai tikrai prasmingas darbas, kartais trunkantis 7 dienas per savaites ir 24 valandas per parą.

Ar galime rasti kažkokį bendrą „vardiklį“, kas vienija visus diplomatus ir diplomates?

Yra daugybė politikos sričių. Būna diplomatų, kurie specializuojasi tam tikroje srityje, o kiti – horizontalieji. Manau, kad visus vienija atsidavimas ir pareiga, kad Lietuvos interesai būtų atstovaujami kaip galima geriau, kad būtų suteikta piliečiams reikalinga pagalba.

Diplomatija – tai statutinė tarnyba. Kokios yra ribos, kurių negali peržengti diplomatas?

Diplomatas privalo atstovauti savo valstybei, net jei kita valstybė, kurioje dirbi yra ypač miela.

Kokios Jūsų profesinės klaidos yra padarytos ir ko jos pamokė?

Man atsitinka taip, kad aš užsimirštu, pavyzdžiui, padaryti kokį renginį ar parengti kokį dokumentą. Pažiūriu į laikrodį, o jau pusė devynių vakaro. Sudėtinga priimti ir tai, kad resursai yra riboti, žmogiškieji, finansiniai. Reiktų nevertinti tam tikros nesėkmės, pavyzdžiui, dalyvių skaičiaus renginyje ar finansinės išraiškos. Tai proga įvertinti kitos pusės interesus.

Kokius lūkesčius jaučiate, gavusi paskyrimą tapti ES ambasadore JAV?

Džiaugiuosi, aišku, tuo, tačiau, matyt, mūsų, lietuvių charakteryje yra daug savikritikos. Sakau taip: „Viščiukai skaičiuojami rudenį“. Man atrodo, labai svarbu pradėti, įdėti visas pastangas, ir tada tikėtis geriausių rezultatų.

Kokius darbus sieksite tęsti, perimdama ES ambasadoriaus JAV pareigas iš graiko Stavros Lambrinidis, o kokius naujų tikslų sieksite? Kiek tai nuo jūsų pačios priklausys?

Subtilumas toks, kad reikės atstovauti visų 27 ES šalių suderintą poziciją. Kai kuriais atvejais gal teks peržengti per save, kai ES bendra pozicija nebūtinai sutaps su Lietuvos pozicija. JAV ir ES tarpusavio santykiai tikrai gerai. Man norėtųsi išlaikyti gerą dialogą tarp Vašingtono ir Briuselio. Technologijų klausimas, užsienio prekybos, sankcijų politika parodė, kad svarbiausiais klausimais esame artimiausiai sąjungininkai. Norėtųsi, kad toks bendradarbiavimas persikeltų ir į kitas sritis.

Jums teks vadovauti apie 100 įvairių tautybių asmenų. Ar tam kažkaip specialiai rengiatės?

Lietuvos atstovybėje Briuselyje, kuriai teko vadovauti, yra beveik 100 žmonių, apie 87-89 priklausomai nuo laikotarpio. Visiems ES ambasadoriams, taip pat ir man, yra skiriami dviejų savaitių kursai bei papildomi elektroninių sistemų bei kiti mokymai. Man padarė įspūdį, kad mokymai buvo skirti ir personalo, komunikacijos klausimams, tad visada yra ko pasimokyti.

Kaip suprantate „lyderystę“?

Lyderystė savo pavyzdžiu rodyti, ką daryti ir kaip daryti ir dirbti su kitais dėl bendrų tikslų.

Ką patartumėte mokiniams ir mokinėms, kurie/kurios norėtų pasiekti karjeros aukštumų?

Mokytis, daryti namų darbus, skaityti daug knygų, suprasti matematikos formules ir daug dirbti, bei skirti kiek laiko sau. Aš per atostogas visada keliauju, kad ir į artimiausią pažintinį taką.

@Ž. Gedvilos / BNS nuotr.

Atgarsiai socialinėse medijose

Andrius Vyšniauskas
Balandis 19 d. · 🌐

Kažkada mūsų diplomatai galėdavo tikėtis tik Maskvos ar kokios mažiau svarbios rytietiškos šalies sostinės. Šis **Jovita Praneviciute** paskyrimas į Vašingtoną yra viso Lietuvos diplomatinio korpuso ir šiuo metu vykdomos užsienio politikos įvertinimas. Bravo!

LRT ✓
1 h · 🌐

„Kaip Lietuvos pergalė, tai yra viena didžiausių, ką mums yra pavykę pasiekti europiniuose formatuose“, – sako G. Landsbergis.

Neringa Bliūdžiūtė
Balandis 19 d. · 🌐

Čia turėtų būti svarbiausia žinia šiandien. Lietuva Jovitos dėka gavo diplomatijos Liūtą, Oskarą, palmės šakelę, olimpinį medalį ir visa ką. **Jovita** yra kieta, Lietuva nuo to dar kietesnė. Ji yra atkaklumo, nuoseklumo, profesionalumo ir įžvalgos įkvėpimas ir pavyzdys, kuria labai labai didžiuojuos!

Visos Europos Sąjungos svarbiausia ambasada ir jai vadovaus lietuvis – jaučiat jėgą??? Nieko niekas kiečiau nėra pasiekęs.

<https://www.15min.lt/.../ispudinga-europine-karjer>

Virginijus Sinkevičius
Balandis 19 d. · 🌐

Šiandien, jau žinia oficiali. Didžiausi sveikinimai, **Jovita Praneviciute**. Europos sąjungos delegacijai JAV ir Europos Sąjungai šiuo geopolitiškai ypatingai jautriu laikotarpiu labai pasisekė. Iki greito pasimatymo JAV!

👍❤️ Lina Saulėnaitė, Vaclovas Kontrauskas ir Dar 220 žmonių

Marius Matijošaitis
Balandis 19 d. · 🌐

Jeigu kam nors svarbu, kas dar ad-hominem įvyko Lietuvoje apart Siegel ir Suodaičio pliuur pliuurpliuurpalų – tai skaitykit čia: šiandien paskelbta, kad lietuvis diplomatas, iki šiol Užsienio reikalų viceministrė Jovita Neliupšienė yra paskirta Europos Sąjungos ambasadore prie Jungtinių Amerikos Valstijų, kaip formaliai sakoma – misijai. Noriu, kad įsiskaitytume dar kartelį į pareigybes esmę – ES Ambasadorė JAV. Tai yra big deal.

Klausiam, kodėl lietuvis? Kodėl dabar? Todėl, kad Lietuvos užsienio politika šią kadenciją yra gerbiama, girdima, taikli ir toliaregė ES bei NATO. Diplomatas prie to, kad ši (užsienio politikos kryptis) būtų tokia sėkmingai prisidėjo eidama Ekonomikos ir inovacijų viceministrės pareigas, o pastaruoju metu eidama Užsienio reikalų viceministrės pareigas. Man, einant Europos reikalų komiteto vicepirmininko pareigas, dažnai tekdavo klausytis jos ataskaitų bei pozicijų pristatymų prieš EVT ar kt. Profesionalumo lygis – top class. Darbštumo lygis – top class. Įsigilinimas. Ko paklausi – tą gausi.

Jovita prieš kiek daugiau nei du metus man padėjo parengti Laisvės partijos siūlymus į koalicijos darbų planą užsienio politikos srityje. Dabar buv. Prezidentės Dalios Grybauskaitės patarėja eis pareigas, kurios iš esmės moderuos ES / JAV komunikaciją, tikiu, kad mūsų valstybės naudai. Ir visa tai yra mūsų strateginio partnerio įvertinimas at the end of the day. Aš labai tikiuosi, kad kitais metais adekvačiai bus įvertinti ne tik „antraščių karaliai“, bet ir asmenys dirbę kiek tyliau, bet kokybiškai, parlamentinės diplomatijos, kabinetinės politikos ir šiaip valstybę mylintys profesionalai. Vienaip ar kitaip ši naujiena nėra tik „gera“. Ji gigantiška.

Interviu naujienlaiškiui

Žana Tarasė

Lietuvos nuolatinės atstovybės Europos Sąjungoje ministrė patarėja, Administracijos padalinio vadovė

Kokios lietuvių įsidarbinimo ES institucijose/tarptautinėse organizacijose tendencijos? Ar galite pasidalinti duomenimis (skaičiais), kurie rodytų situacijos paveikslą ir kaitą?

Įvairiose Europos Sąjungos institucijoje, tokios kaip Europos Komisija, Europos Parlamentas, Europos Sąjungos Tarybos generalinis sekretoriatas bei įvairios ES agentūros, dirba apie 1000 Lietuvos piliečių – vieni jų laikinieji darbuotojai, kiti dirba pagal sutartį, dar kiti – pareigūnai, turintys nuolatinę darbo sutartį. Jie visi laikomi viešojo sektoriaus darbuotojais, panašiai kaip valstybės tarnautojai Lietuvoje.

Ar susidomėjimas ir įsidarbinimas auga? Gal galite pakomentuoti?

Augimo tendencijoms nustatyti reikalinga rimta analizė, tačiau dabartiniai skaičiai rodo, kad Lietuva yra pakankamai atstovaujama. ES institucijos siekia, kad būtų išlaikytas geografinis darbuotojų balansas, nes juk nėra tokio Europos Sąjungos piliečio, visų valstybių narių piliečiai turėtų būtų įdarbinti atitinkamai pagal gyventojų skaičių ir kitus parametrus. Šiuo metu tų proporcijų dar nėra labai laikomasi, nes vis dar dominuoja iš anksčiau, pagal senesnę tvarką, įdarbinti Graikijos, Italijos, Ispanijos piliečiai. Tačiau anksčiau įstojusių valstybių narių piliečiai jau sensta, tad labai svarbu turėti tai omeny ir ruoštis užimti į pensiją išeinančių senbuvų vietas. Taip pat labai svarbu turėti ir daugiau ambicijų, nebijoti ir norėti užimti vadovaujamas pozicijas ir tam atitinkamai ruoštis.

Ar Lietuvos piliečiams tampa lengviau laimėti darbo konkursus? Kas tai lemia?

Manychiau, turėtų būti lengviau, nes jau turime didesnę patirtį būdami ES piliečiai. Per visą laikotarpį labai daug lietuvių stažavosi ES institucijose, o tai labai padeda vėliau įsidarbinti. Labiausiai lemia geras anglų kalbos žinojimas, prancūzų kalbos žinojimas yra didelis privalumas, o dar - rimtas pasiruošimas egzaminui ir pokalbiui, stipri motyvacija.

Kaip sekasi įsidarbinti pagal amžiaus grupes? Ar jauniems žmonėms automatiškai sunkiau įsidarbinti dėl patirties/jgūdžių stokos?

Jauniems žmonėms praverčia stažuotės ES institucijose, jos labai padeda surasti savo kelią, atrasti tai, kas tinka. O ES institucijose darbas yra labai įvairus – reikalingi ir politikos mokslų, ir IT, ir chemijos ar meno srities specialistai, visų neišvardysi... Darbuotojų reikia įvairių sričių, gali būti reikalingi labai siauros srities specialistai, o gali būti ir vadinami „generalistai“, platesnio profilio darbuotojai. Poreikis vieniems ir kitiems gali skirtis nuo situacijos, todėl kai kurių siauresnių sričių specialistai laukiami kaip laikinieji darbuotojai (contract agents), arba deleguoti nacionaliniai ekspertai.

Ar yra specialių priemonių (programų ar finansavimo) šiam tikslui, kurios skatintų lietuvius (ar kitų naujų ES šalių narių piliečius) įsidarbinti ES institucijose ir tarptautinėse organizacijose?

Kiekvienas(-a) norintis (-i) įsidarbinti ES institucijose, turi atsakingai ruoštis laikyti egzaminus, pasirengimui yra išleista nemažai vadovėlių, o ir išlaikius egzaminą svarbu gerai pasiruošti pokalbiui, mokėti pateikti save, parodyti savo kompetencijas ir stipriąsias puses. Egzaminus organizuoja Europos personalo atrankų tarnyba (EPSO). Lietuvos universitetų studentams apie stažuočių galimybes Lietuvos nuolatinė atstovybė ES organizuoja vebinarus, kurių metu institucijų darbuotojai, atsakingi už stažuočių organizavimą, pateikia naudingą informaciją, atsako į kilusius klausimus ir skatina atvykti į Briuselį bei Liuksemburgą stažotis. EPSO turi programą, skirtą studentams, tapti EPSO studentais ambasadoriais. Studentai atvyksta į EPSO organizuojamus kursus ir vėliau dalyvauja karjerų mugėse ir panašiuose renginiuose, pasakodami apie įsidarbinimo galimybes.

Prasideda ES jaunųjų vertėjų konkursas!

Visų ES šalių vidurinės mokyklos jau gali pradėti registruotis į kasmetinį Europos Komisijos rengiamą vertimo konkursą **Juvenes Translateres**. Šiais metais 2025 m. gimę mokiniai vers tekstus tema „Europos jaunimas“.

Registruotis bet kuria iš 24 oficialiųjų ES kalbų galima iki **2023 m. spalio 16 d. 12.00 val.** Vidurio Europos laiku.

Konkursas vyks internetu lapkričio 23 d. Tą pačią dieną visose ES šalyse moksleiviai vers tekstą prižiūrimi savo mokytojų.

Nuoroda į konkursą: [Prasideda ES jaunųjų vertėjų konkursas! \(europa.eu\)](https://europa.eu)

Interviu naujienlaiškiui

Neringa Bliūdžiūtė

komunikacijos ir viešojo
kalbėjimo ekspertė

Dosjė:

„Wow.world of words“ įkūrėja,
vadovų komunikacijos ir organizacijų
strategijų ekspertė (2018- ...)

„Atkurta Lietuvai 100“ programos
vadovė LR Vyriausybės kanceliarijoje
(2017-2018)

Užsienio reikalų ministro L.
Linkevičiaus patarėja strateginei
komunikacijai (2013-2017)

LR Prezidentės D. Grybauskaitės
kalbų rašytoja (2011-2013)

NATO Viešosios diplomatijos
padalinio komunikacijos ekspertė
(Briuselis, 2006-2010)

Visą interviu LRT laidai
„Stilius“ galima pamatyti [čia](#).

„Aš visada žinojau, kad noriu dirbti NATO. Man patiko saugumo sritis. Tuo metu, kai studijavau patiko ir pačios saugumo studijos. Studijuodama savanoriavau nevyriausybinėje organizacijoje, kuri tuo metu padėjo žmonėms suprasti, kas yra narystė NATO, kaip žmones įtikinti ateiti į referendumą. Darėme daug projektų ir man atrodė, kad tai rimta organizacija, kurioje norėsiu dirbti. Jeigu ko nors labai nori, tai reikia po truputį pradėti daryti, bandyti, ruoštis.

Radau skelbimą duomenų bazėje, kurioje buvo reklamuojamos atviros pozicijos NATO arba Jungtinėse Tautose. Pabandžiau, ir po kelių mėnesių gavau kvietimą dalyvauti toliau. Labai nustebau, nes maniau, kad „užmesiu meškerę“, pasipraktikuosiu, tačiau mane atrinko į kitą etapą. Kai pakvietė į egzaminą ir interviu Briuselyje, svajonė jau atrodė realesnė. Žinojau, kas dar kandidatuoja iš Lietuvos ir iš užsienio. Buvo daug kandidatų, kurie visi atrodė protingesni, labiau verti tos vietos NATO viešosios diplomatijos padalinyje.

Prisimenu, kaip su nerimu laukiau atsakymo: tik atplėšus voką pirmajame lape pamačiau, kad mane atrinko. Apėmė džiugesys, bet buvo ir daug netikėtumo. Buvau pirmoji Baltijos šalyse pradėjusi dirbti NATO biure. Iš pradžių atrodė, kad gal kas suklydo ir apėmė jausmas „per gerai, kad tai būtų tiesa“. Tapau ir viena jauniausių biuro darbuotojų. Mano darbas buvo pristatyti NATO įvairioms auditorijoms. Tai kainavo labai daug streso, bet gavau ir labai naudingų gyvenimiškų ir profesinių pamokų. Per penkerius metus darbo NATO supratau, kaip gimsta sprendimai, kaip daromi kompromisai, ir kartu išmokau labai daug kultūrinių dalykų“.

Stažuokis ES!

Gal žinai, kam būtų aktualu: vyresniam draugui ar draugei, sesei ar broliui? O gal prisiminsi pats/pati, kai baigsi aukštąjį mokslą?

Mano Europa
Rugpjūtis 11 d. · 🌐

Paraiškos ✅ 5 mėnesių apmokamai #BlueBook stažuotei Europos Sąjungos 🇪🇺 institucijose, kuri prasidės 2024 m. kovą, jau teikiamos!

Jeigu nori pradėti karjerą tarptautinėje 🌐 srityje, kupinoje iššūkių ir galimybių, bei iš arti susipažinti su #ES reikalais, tai yra puiki galimybė Tau.

Kandidatuok dabar ➡️ <https://lnkd.in/gbFCTyf>

#StažuokisES #ManoEuropa #Itineu

Užduotys darbui su mokiniais:

- 1 Ką manote apie Lietuvos diplomatės Jovitos Pranevičiūtės - Neliupšienės paskyrimą būti ES atstove JAV?
- 2 Koks tai bus darbas, kokių prireiks savybių ir gebėjimų Jovitai?
- 3 Ar įkvepia tokie pavyzdžiai, istorijos, kaip pirmosios lietuvės Neringos Bliūdžiūtės, dirbusios NATO biure?
- 4 Ar Jus domintų darbas ES institucijose ateityje? Ar norėtumėte siekti karjeros tarptautinėse organizacijose?
- 5 Kokių įgūdžių reiktų turėti, norint sėkmingai konkuruoti dėl darbo vietų ES institucijose ir tarptautinėse organizacijose?
- 6 Ką naudingo ar įdomaus sužinojote šioje temoje? Pasidalinkite su kitais.

ES sukūrė vaikų dalyvavimo platformą

Ši platforma – tai saugi erdvė, kurioje ES gyvenantys 7 - 18 metų vaikai ir paaugliai gali pareikšti nuomonę dėl Europos teisės aktų ir politikos. Vaikai ir jaunuoliai joje gali susisiekti vieni su kitais, bendrauti, diskutuoti ir sužinoti apie savo teises. Jie taip pat gali dalyvauti internetiniuose ir neinternetiniuose renginiuose ir susitikimuose ir praktiškai patirti, kaip veikia demokratija.

Šiuo metu kaip tik vyksta vaikų apklausa. Apklausoje galima sudalyvauti iki rugsėjo 30 d.

Daugiau apie platformą: [EU Children's Participation Platform | European Union \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/european-council/en/eu-childrens-participation-platform)

